

ด่วนที่สุด

ที่ พร ๐๐๒๓.๓/ว ๕๕๖๐

ศาลากลางจังหวัดแพร่
ถนนไชยบูรณ์ พร ๕๕๐๐๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง แนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัด จัดเก็บและการแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน
เรียน นายอำเภอทุกอำเภอ นายองค์กรการบริหารส่วนจังหวัดแพร่ และนายกเทศมนตรีเมืองแพร่
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๒๐.๓/ว ๕๗๔๒
ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๔ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดได้รับแจ้งจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ว่าคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวา ในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางการดำเนินการกำจัด จัดเก็บและนำผักตบชวา มาแปรรูปเป็นสารบำรุงดิน เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนและเกษตรกรตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเสนอ และกระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำจัด จัดเก็บและการแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผักตบชวาให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน จึงขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก้ไขปัญหาผักตบชวาบรรลุผลตามเป้าหมาย รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการ สำหรับอำเภอขอให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิเชียร อนุสาสน์นันท)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
โทร. ๐-๕๕๕๓-๔๑๑๙ ต่อ ๓๐๖
ผู้ประสาน นางสาววิมลรัตน์ สุทธิดี

ด่วนที่สุด
ที่ มท ๐๘๒๐.๓/ว ๕๗๕๒

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอิษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง แนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัด จัดเก็บและการแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัด จัดเก็บและการแปรรูปผักตบชวา
เป็นสารบำรุงดิน จำนวน ๑ ชุด

ด้วยคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวา ในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางการดำเนินการกำจัด จัดเก็บและนำผักตบชวามาแปรรูปเป็นสารบำรุงดิน เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนและเกษตรกรตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเสนอ

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว ได้จัดทำแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัด จัดเก็บและการแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผักตบชวาให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน ในกรณีนี้ ขอให้จังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก้ไขปัญหาผักตบชวาบรรลุผลตามเป้าหมาย รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุเทพพงษ์ จุลเจริญ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๑ ๙๐๐๐ ต่อ ๒๑๑๒
โทรสาร ๐ ๒๒๔๑ ๒๐๖๖

แนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัด จัดเก็บและการแปรรูปผักตบชวา เป็นสารบำรุงดิน

ในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวา ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เป็นประธาน ที่ประชุมมีมติให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นดำเนินการตามแนวทางการดำเนินการกำจัดผักตบชวา และวัชพืชในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ และพิจารณาเสนอแนวทางการนำผักตบชวาไปแปรรูปเป็นสารบำรุงดิน เพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่ได้ใช้ร่วมกัน และในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบแนวทางการแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเสนอ ดังนั้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางปฏิบัติ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผักตบชวาให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืนต่อไป กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนด หลักเกณฑ์และแนวทางในการกำจัด จัดเก็บและแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน ดังต่อไปนี้

๑. นโยบายในการแก้ไขปัญหาผักตบชวาระดับประเทศ

๑.๑ การกำหนดพื้นที่รับผิดชอบ แบ่งเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๑.๑.๑ การดำเนินการโดยหน่วยงานส่วนกลาง (แม่น้ำสายหลัก) ประกอบด้วยหน่วยงาน รับผิดชอบหลัก ๓ หน่วยงาน (กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมชลประทาน กรมเจ้าท่า) และกรุงเทพมหานคร โดยจัดแบ่งพื้นที่รับผิดชอบในการกำจัดผักตบชวาในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางตอนล่าง

๑.๑.๒ การดำเนินการในระดับจังหวัด (แม่น้ำสายรองและแหล่งน้ำปิด) คณะกรรมการ อำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวา ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาผักตบชวา โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน และคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการแก้ไขปัญหาผักตบชวา ระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานคณะทำงาน มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด รับผิดชอบการสำรวจข้อมูลและจัดทำ แผนการกำจัดผักตบชวาในแม่น้ำ คู คลอง ที่มีความกว้างมากกว่า ๒๐ เมตร และแหล่งน้ำปิดที่มีขนาดพื้นที่ มากกว่า ๒๐๐ ไร่ขึ้นไป

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบการสำรวจข้อมูลและจัดทำแผนการกำจัด ผักตบชวาในแม่น้ำ คู คลอง ที่มีความกว้างน้อยกว่าหรือเท่ากับ ๒๐ เมตร และแหล่งน้ำปิดที่มีขนาดพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ ๒๐๐ ไร่ลงมา

๓) สำหรับแหล่งน้ำที่มีหน่วยงานรับผิดชอบดูแลเป็นการเฉพาะ มอบให้หน่วยงานนั้น ๆ ดำเนินการ เช่น พื้นที่บริเวณเหนือเขื่อน อ่างเก็บน้ำ หรือทางน้ำที่ได้มีการออกประกาศให้กรมชลประทานหรือ กรมเจ้าท่า เป็นผู้ดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายของหน่วยงานนั้น

๑.๒ มาตรการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาผักตบชวา แบ่งเป็น ๒ ขั้นตอน

๑.๒.๑ มาตรการในการกำจัด (เก็บใหญ่) ให้หน่วยงานรับผิดชอบแผนในการดำเนินการ ของจังหวัด ได้แก่ กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมชลประทาน กรมเจ้าท่าและหน่วยงานในระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น บูรณาการร่วมกันแบบประชารัฐร่วมใจในการจัดเก็บผักตบชวาตามแผนปฏิบัติการได้วางไว้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด

/๑.๒.๒ มาตรการ...

๑.๒.๒ มาตรการในการป้องกัน (เก็บเล็ก) ได้พิจารณากำหนดแนวทางไว้ ดังนี้

๑.) จังหวัดและอำเภอจะต้องเน้นย้ำและกำชับติดตามให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำการเก็บผักตบชวาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ ร่วมกับชมรมคนริมน้ำและการใช้เรือท้องแบน เพื่อป้องกันมิให้ ผักตบชวามีการเติบโตและขยายพันธุ์อีก โดยต้องทำเป็นภารกิจประจำทุกสัปดาห์และรายงานผลดำเนินการให้ อำเภอและจังหวัดทราบ

๒.) การอบรมให้ความรู้และความเข้าใจเรื่องของผักตบชวาแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบว่าการขยายพันธุ์และเติบโตอย่างรวดเร็วอย่างไร มีการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ร่วมสร้างจิตสำนึก ในการแก้ไขปัญหาผักตบชวา การดูแลรักษาแหล่งน้ำและการส่งเสริมความรู้ในการกำจัดผักตบชวาไปใช้ ประโยชน์อื่น ๆ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การทำหัตถกรรมพื้นบ้านจากผักตบชวา ฯลฯ

๓.) การจัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือในการกำจัดผักตบชวา (เก็บเล็ก) ให้กับ ท้องถิ่น เช่น เรือท้องแบน เครื่องมือในการย่อยผักตบชวา เพื่อสามารถนำไปเลี้ยงสัตว์และทำปุ๋ย

๑.๓ การจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนในระดับต่าง ๆ มีดังนี้

๓.๓.๑ คณะกรรมการอำนวยการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวา

๓.๓.๒ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหามผักตบชวา

๓.๓.๓ คณะทำงานเพื่อปฏิบัติการแก้ไขปัญหามผักตบชวาระดับจังหวัด

๓.๓.๔ คณะทำงานบูรณาการแก้ไขปัญหามผักตบชวาแหล่งน้ำที่คาบเกี่ยวระหว่างอำเภอ

๓.๓.๕ คณะทำงานแก้ไขปัญหามผักตบชวาระดับอำเภอ

๓.๓.๖ คณะทำงานแก้ไขปัญหามผักตบชวาระดับแหล่งน้ำ

๓.๓.๗ ชมรมคนริมน้ำ

โดยคณะทำงานระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับแหล่งน้ำ และชมรมคนริมน้ำ มีการบูรณาการ ความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ ประกอบด้วย ส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและภาคประชาสังคม ในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนการดำเนินการในรูปแบบประชารัฐ

๒. อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๑ ด้านการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหามผักตบชวา

อำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำ และพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม บัญญัติให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ และบัญญัติให้เทศบาล ส่วนจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ในการสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอื่น

๒.๒ ด้านการส่งเสริมอาชีพจากการแปรรูปผักตบชวา

อำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติให้องค์การบริหารส่วน จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ส่งเสริมและแก้ไขปัญหามการประกอบอาชีพ และบัญญัติให้เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในการบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม บัญญัติให้ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดให้มีการส่งเสริม การฝึก การประกอบอาชีพ

๓. การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เนื่องจากในขณะนี้การดำเนินการแก้ไขปัญหาคัดบขชวของหน่วยงานระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีการจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนบูรณาการการแก้ไขปัญหอย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย และแผนการดำเนินงานและการติดตามรายงานผลตามลำดับชั้นอย่างเป็นระบบ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสอดประสานการทำงานร่วมกับคณะทำงานในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรม จึงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาคัดบขชวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นประธานคณะทำงาน และแต่งตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบการแก้ไขปัญหาคัดบขชวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ประธานคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประธานชมรมคนริมน้ำหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคัดบขชวในพื้นที่ ทั้งนี้ ตามที่ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นสมควร เป็นคณะทำงาน โดยมีปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นคณะทำงาน และเลขานุการ และผู้อำนวยการกองสิ่งแวดล้อม ผู้อำนวยการกองช่าง ผู้อำนวยการกองอื่นหรือหัวหน้าฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณีเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑) อำนวยการ วางแผน บริหารจัดการ การแก้ไขปัญหาคัดบขชวให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างต่อเนืองและยั่งยืนทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การกำจัด จัดเก็บ เก็บขน และจัดหาพื้นที่ทำลายหรือแปรรูปคัดบขชวเป็นผลิตภัณฑ์ต่อยอดในการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๒) บูรณาการประสานแผนการดำเนินการกับคณะทำงานแก้ไขปัญหาคัดบขชวระดับอำเภอ จังหวัด และหน่วยงานราชการที่มีแหล่งน้ำอยู่ในความรับผิดชอบดำเนินการจัดเก็บคัดบขชวและแก้ไขปัญหอย่างต่อเนือง

๓) รมรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ให้ประชาชนเกี่ยวกับผลเสียของคัดบขชว

๔) รายงานผลการปฏิบัติงานให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อรายงานให้กรมโยธาธิการและผังเมือง และคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาคัดบขชวทราบเป็นประจำทุกวันที ๒๓ ของเดือน

๕) ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย

๔. ข้อเสนอแนะการจัดเก็บและกำจัดคัดบขชว

๔.๑ การกำจัดให้หมดไปโดยสมบูรณ์แบบ ให้ดำเนินการในพื้นที่การแพร่ขยายใหม่หรือมีจำนวนน้อย และอยู่ในบริเวณที่จำกัด

๔.๒ การกำจัดโดยวิธีการควบคุมปริมาณ ให้ดำเนินการในพื้นที่แพร่ขยายซ้ำซาก ในกรณีที่ไม่สามารถทำลายให้หมดไปได้ โดยมีวิธีการ ดังนี้

๑) การกำจัดโดยวิธีกล (Mechanical control) คือ การกำจัดด้วยเครื่องมือหรือเครื่องจักรหรือเครื่องมืออื่น ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่นำมาประยุกต์ใช้ หรือขอรับสนับสนุนเครื่องมือเครื่องจักรจากหน่วยงานในพื้นที่ร่วมดำเนินการ

๒) การกำจัดทางชีววิธี (Biological control) คือ การใช้สิ่งมีชีวิต เช่น แมลง โรคพืช เชื้อจุลินทรีย์ เชื้อรา เข้ามาย่อยสลายหรือทำลายวัชพืชให้หมดไป ทั้งนี้ ต้องเป็นสารชีวภัณฑ์ที่กรมวิชาการเกษตรรับรอง และขึ้นทะเบียนแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจะสามารถนำไปใช้ดำเนินการได้

/ทั้งนี้ การเลือกวิธี...

ทั้งนี้ การเลือกวิธีในการกำจัดควรพิจารณาให้รอบคอบถึงความปลอดภัยของผู้กำจัด และควรคำนึงถึงความเหมาะสมของวิธีการกำจัดต่อสภาพแหล่งน้ำบริเวณนั้น ๆ ซึ่งบางวิธีที่ใช้ในการกำจัด อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและทรัพยากรสัตว์น้ำทั้งในระยะสั้นและระยะยาวรวมถึงความคุ้มค่า ในการดำเนินการด้วย

๕. การนำผักตบชวาไปใช้ประโยชน์เป็นสารบำรุงดิน

๕.๑ การทำปุ๋ยพืชสด โดยการใช้เครื่องจักรกลสับย่อยผักตบชวาสด นำไปไถคลุกในพื้นที่เกษตร เป็นการเพิ่มธาตุอาหารให้แก่พืชและเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้ดิน

๕.๒ การทำปุ๋ยหมักโดยการกองสลับชั้นกับดิน ปุ๋ยคอก และขยะ ซึ่งจะมีธาตุอาหารที่จำเป็น แก่การเจริญเติบโตของพืชได้เป็นอย่างดี

๕.๓ การทำวัสดุคลุมดิน โดยการนำผักตบชวาไปคลุมพืชปลูก เพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นไว้ในดิน สามารถป้องกันไม่ให้วัชพืชขึ้นและเมื่อสลายตัวจะกลายเป็นอินทรีย์วัตถุและปุ๋ยให้แก่พืชปลูกต่อไป

นอกจากนี้ยังสามารถนำนวัตกรรมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากผักตบชวาด้วยวิธีการอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม เช่น การใช้เครื่องแปรรูปผักตบชวาเป็นปุ๋ยอินทรีย์ผ่านกระบวนการ ย่อยสลายด้วยเชื้อจุลินทรีย์ ภายใน ๒๔ ชั่วโมง, การใช้เครื่องแปรรูปวัสดุอินทรีย์ด้วยระบบเติมอากาศ, การผลิตปุ๋ยหมัก สูตร พด.๑ และ พด.๒ ด้วยการใช้สารเร่งหรือน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

๖. แนวทางการส่งเสริมอาชีพ

๖.๑ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้กลไกของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาผักตบชวาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกลไกของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามความเหมาะสม โดยกำหนดแผนงานและเป้าหมายในการแปรรูปผักตบชวาหรือวัสดุอินทรีย์อื่น ๆ จากแหล่งผักตบชวาหรือวัสดุอินทรีย์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้ หรือจากหน่วยงานที่ดำเนินการ ในพื้นที่หรือตามที่คณะกรรมการระดับต่าง ๆ มอบหมาย ทั้งนี้ ในการดำเนินการให้ถือปฏิบัติตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๘๐๘.๒/ว ๗๗๔๘ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง ค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยตามอำนาจหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖.๒ การดำเนินการของคณะทำงานฯ/คณะกรรมการฯ อย่างน้อยต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

๖.๒.๑ ประกาศรับลงทะเบียนประชาชนและเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยที่มีความประสงค์ขอรับ ผลิตภัณฑ์แปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดินเพื่อนำไปใช้ต่อยอดในการทำการเกษตรเป็นการส่งเสริมอาชีพให้ ประชาชนโดยทั่วไปในพื้นที่

๖.๒.๒ จัดทำข้อมูลผู้ลงทะเบียนและกำหนดพื้นที่ดำเนินการ

๖.๒.๓ สสำรวจ เก็บข้อมูล และตรวจคุณสมบัติของดินในพื้นที่เพื่อกำหนดสัดส่วนของวัสดุ ที่ใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตสารบำรุงดินตามคุณลักษณะของดินได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ อาจประสาน ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมดำเนินการ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตพื้นที่ สำนักงาน พัฒนาที่ดินเขตพื้นที่ สถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นต้น

๖.๒.๔ ดำเนินการแปรรูปผักตบชวาหรือวัสดุอินทรีย์ตามกระบวนการด้วยเครื่องแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน จัดทำบัญชีปริมาณการผลิตต่อวันและลงทะเบียนผลผลิตไว้เพื่อแจกจ่ายให้กลุ่มเป้าหมายตามแผนที่กำหนด

๖.๒.๕ ตรวจสอบคุณภาพและควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง มาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ พ.ศ. ๒๕๔๘ และประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดเกณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ พ.ศ. ๒๕๕๗

๖.๒.๖ แนะนำให้ความรู้แก่ประชาชนและเกษตรกรโดยทั่วไปในการใช้สารบำรุงดินอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยอาจจัดทำแปลงสาธิต หรือแปลงเกษตรกรตัวอย่างที่ใช้สารบำรุงดิน เพื่อให้เกษตรกรหรือประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ของการใช้สารบำรุงดินจากผักตบชวาได้อย่างเป็นรูปธรรม

๗. การจัดทำความร่วมมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาผักตบชวาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๗.๑ การดำเนินการโครงการแก้ไขปัญหามักตบชวาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบูรณาการความร่วมมือในการจัดทำบันทึกความตกลงร่วมมือระหว่างกันได้ตามอำนาจหน้าที่ โดยพิจารณาเหตุผลความจำเป็นในการดำเนินการ หากเป็นภารกิจที่เกินกว่าศักยภาพหรือไม่คุ้มค่าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง หรือเป็นภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกันเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงก็สามารถจัดทำบันทึกข้อตกลงดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนในพื้นที่จะได้รับจากโครงการนั้นเป็นสำคัญ โดยให้ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เรื่อง การทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๗.๒ การกำหนดรูปแบบในการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะให้ใช้รูปแบบตามแนวทาง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๐.๒/ว ๒๖๙๑ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการจัดทำความตกลงร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ ประกอบการพิจารณาได้

๗.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งสามารถตั้งงบประมาณรายจ่ายในหมวดเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่เป็นที่ตั้งโครงการตามข้อตกลงได้ โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมและหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด มท ๐๘๐๘.๒/ว ๔๗๕๐ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๘. การใช้จ่ายงบประมาณ

ในการดำเนินการกำจัด จัดเก็บ เก็บขน หรือจัดซื้อเครื่องแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ แบ่งเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๘.๑ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้งบประมาณของตนเองเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาผักตบชวา ตั้งแต่กระบวนการกำจัด จัดเก็บ เก็บขน หรือจัดซื้อเครื่องแปรรูปผักตบชวา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และสามารถนำโครงการในการแก้ไขปัญหามักตบชวาดังกล่าวบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

รวมถึงกฎหมาย ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง สำหรับการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีในข้อบัญญัติ
เทศบาลฯ ให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมถึงกฎหมาย ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ หากงบประมาณ
รายจ่ายประจำปีไม่เพียงพอ สามารถเบิกจ่ายจากเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการตาม
ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจรับเงิน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อดำเนินการดังกล่าวได้ตามอำนาจหน้าที่
และเหตุผลความจำเป็น สำหรับการจัดหาพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายว่า
ด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

๘.๒ กรณีการตั้งคำขอรับงบประมาณงบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เพื่อจัดทำโครงการแก้ไขปัญหา
ผักตบชวาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะดำเนินการสำรวจความต้องการ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการดังกล่าว
เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวาให้ความเห็นชอบ และเสนอ
คณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ พิจารณากำหนดรายการใหม่ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ
ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงบประมาณในการดำเนินการตามภารกิจดังกล่าวได้ต่อไป

*****

กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย

แนวทางในการกำจัด จัดเก็บและการแปรรูป ผักตบชวา

เป็นสารบำรุงดิน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวา

❖ ในการประชุม ครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2564 มีมติเห็นชอบแนวทางการแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน ดังนั้น สส. จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการกำจัด จัดเก็บและแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดินของ อปท. ขึ้น เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ อปท. มีแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผักตบชวาให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน

ม พ.ร.บ.จัดตั้ง อปท. และ พ.ร.บ.กำหนด
แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

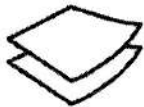
ด้านการบริหารจัดการ
ในการแก้ไขปัญหาผักตบชวา

ด้านการส่งเสริมอาชีพ
จากการแปรรูปผักตบชวา

แนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาผักตบชวาในภาพรวม

1. จัดแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ 2 ระดับ

ส่วนกลาง

จังหวัด

2. มาตรการแก้ไขปัญหา 2 ขั้นตอน

มาตรการในการกำจัด
(เก็บใหญ่)

มาตรการในการป้องกัน
(เก็บเล็ก)

3. การจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนในระดับต่างๆ

- 1) คณะกรรมการอำนวยการอำนวยการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวา
- 2) คณะทำงานขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาผักตบชวาในส่วนกลาง
- 3) คณะทำงานเพื่อปฏิบัติการแก้ไขปัญหาผักตบชวาในระดับจังหวัด
- 4) คณะทำงานบูรณาการแก้ไขปัญหาผักตบชวาแหล่งน้ำที่คาบเกี่ยวระหว่างอำเภอ (ภายในจังหวัด)
- 5) คณะทำงานแก้ไขปัญหาผักตบชวา ระดับอำเภอ
- 6) คณะทำงานแก้ไขปัญหาผักตบชวา ระดับแหล่งน้ำ (ภายในอำเภอ)
- 7) ชมรมคนริมน้ำ

แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหา
ผักตบชวาของ อปท.

อำนาจหน้าที่

อำนวยการ
วางแผน
บริหารจัดการ

บูรณาการ
ประสานแผน

รณรงค์
ประชาสัมพันธ์

รายงานผล
ปฏิบัติงานให้ สส.

ดำเนินการ
อื่นๆ

นายก อปท. เป็นประธานคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหา เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน ผู้แทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ เป็นคณะทำงานปลัด อปท. เป็นคณะทำงานและเลขานุการ ผอ.กองสิ่งแวดล้อม ผอ.กองช่าง ผอ.กองอื่นๆ หรือหัวหน้าฝ่ายที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

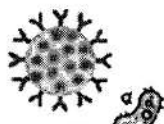
วิธีการจัดเก็บและกำจัดผักตบชวา

1. กำจัดให้หมดไปโดยสมบูรณ์แบบ

2. กำจัดโดยวิธีควบคุม

วิธีกล
เครื่องมือเครื่องจักร

ชีววิธี
ใช้สิ่งมีชีวิตย่อยสลาย

การนำผักตบชวาไปใช้ประโยชน์

การแปรรูปเป็นสารบำรุงดิน

วิธีที่ 1
ทำปุ๋ยพืชสด

วิธีที่ 2
ทำปุ๋ยหมัก

วิธีที่ 3
ทำวัสดุคลุมดิน

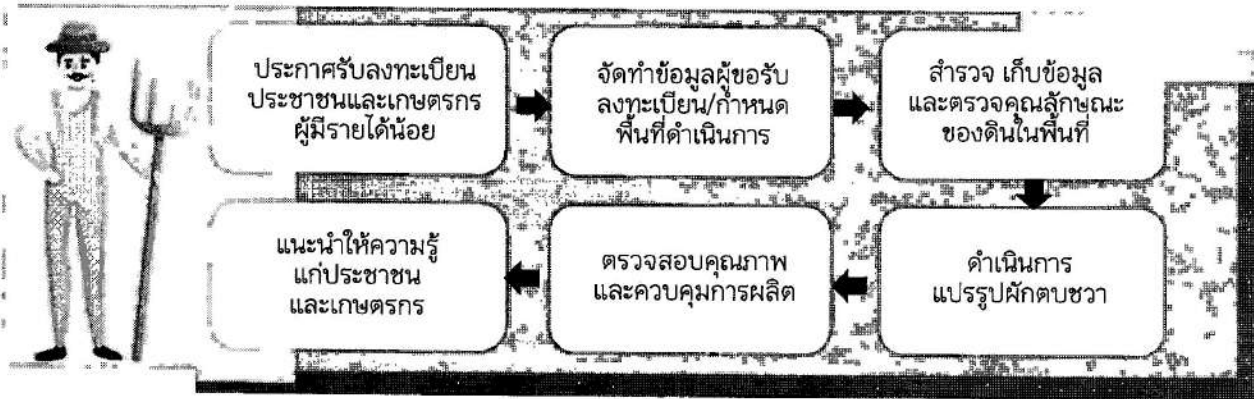
แนวทางในการกำจัด จัดเก็บและการแปรรูป ผักตบชวา

เป็นสารบำรุงดิน

แนวทางการส่งเสริมอาชีพ

โดยคณะทำงานแก้ไขปัญหาผักตบชวาของ อปท.

การจัดทำความร่วมมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาผักตบชวาของ อปท.

ให้ถือปฏิบัติตามประกาศ ก.ก.ถ. ลว. 22 พฤษภาคม 2558 เรื่อง การทำความตกลงร่วมมือกันจัดทำบริการสาธารณะของ อปท.

การกำหนดรูปแบบ MOU ให้ใช้รูปแบบตามแนวทางหนังสือ มท ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.2/ว 2691 ลว. 10 กรกฎาคม 2562 เรื่อง ชักข้อแนะทางการจัดทำความตกลงร่วมมือระหว่าง อปท. ในการจัดทำบริการสาธารณะ

การตั้งงบประมาณรายจ่าย ในหมวดเงินอุดหนุนให้แก่ อปท. อื่น ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบ มท. ว่าด้วยเงินอุดหนุนของ อปท. พ.ศ. 2559 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และหนังสือ มท ด่วนที่สุด ที่ มท 0808.2/ว 4750 ลว. 14 สิงหาคม 2563 เรื่อง ชักข้อแนะทางปฏิบัติตามระเบียบ มท. ว่าด้วยเงินอุดหนุนของ อปท.

ในการดำเนินการกำจัด จัดเก็บ เก็บขน หรือจัดซื้อ เครื่องแปรรูปผักตบชวาเป็นสารบำรุงดิน อปท. สามารถดำเนินการได้ 2 กรณี

